

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: Material etnològic

OBJECTE: Timbals

MATERIALS: Fusta de faig policromada, corda, metall, cuir i pell

DATA / ÈPOCA: Finals segle XVIII - principis segle XIX

DIMENSIONS: Alçada 45 cm. Ø interior 42 cm. Ø exterior 47 cm

PROCEDÈNCIA: Ball de Diablers de l'Arboç (Baix Penedès)

NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 12483.1 i 12483.2

COORDINACIÓ: M. Àngels Jorba Valls

RESTAURACIÓ: Joan Escudé

COL·LABORACIÓ: Pep Paret i Carmelo Ortega

INFORMACIÓ HISTORICOARTÍSTICA: Daniel Vilarrúbias

ANY DE LA RESTAURACIÓ: 2015

DESCRIPCIÓ HISTORICOARTÍSTICA

Ens trobem davant de dos tabals de fusta, de tipus militar, que no porten data però que la tradició oral sempre ha considerat com a recollits de la Guerra del Francès. Els timbals tenen un mínim de 150 anys; les caixes de metall ja eren usuals al darrer terç del segle XIX. El mecanisme de la bordonera és força típic de les peces anteriors a 1900.

Un detall que ens fa pensar també en el seu origen militar és el fet que en dos dels quatre cercols originals (avui conservats a part, ja que els tabals es van seguir usant fins fa pocs anys), hi hagi gravats els números 4 i 7, fet que ens porta a pensar en número de regiment, de destacament, etc.

Els dos timbals podrien ser, doncs, perfectament originaris de les tropes franceses. Si bé això no es pot demostrar, el que sí que sembla clar és que tenen una proporció que s'adiu als timbals militars dels segles XVIII i XIX. Per tant, sembla quasi segur que són militars i força antics. Les proporcions, les mides i els números gravats als cercols ens acosten a plantejar aquesta procedència originària. El cos realitzat enterament en fusta —i la seva robustesa— ens fan pensar en una possible datació al tombant de 1800, si no d'abans.

Aquests tabals són importants a nivell simbòlic per a la vila de l'Arboç, ja que aquell element militar recorda un mal moment històric i s'utilitza precisament per personificar i donar visibilitat a un element festiu que encarna el maligne.

ESTAT DE CONSERVACIÓ

El seu ús continuat fins fa uns 10 anys va provocar que el seu estat arribés a ser força delicat. Hi havia restes de brutícia i pols generalitzada. Es podien observar zones amb la policromia desgastada, bruta o despresa del tot, i s'observaven nombrosos rastres d'atac d'insectes xilòfags, que havien debilitat l'estructura de fusta.

Fins i tot, un dels timbals presentava un trencament en el seu cos perquè el material debilitat no va poder suportar l'esforç físic dels tensors de corda.

Gairebé tots els elements metàl·lics presentaven restes de corrosió. Les pells tenien brutícia i estaven resseques. Tan sols un dels timbals conservava la bordonera, tot i que, molt probablement, de la mateixa manera que les pells i les cordes, tots aquests elements s'haurien substituït i reemplaçat diverses vegades, al llarg de la història d'ús de l'instrument.

INTERVENCIÓ DE CONSERVACIÓ-RESTAURACIÓ

En primer lloc, les peces es van sotmetre a un procés de desinsectació per anòxia durant un mes i mig, a la cambra d'anòxia del CRBMC. Posteriorment, també es va aplicar un producte preventiu antixilòfags.

A continuació, es van desmuntar les peces i es van netejar tots els elements per separat. Primer en sec i posteriorment amb sistemes de neteja aquosa i mitjançant dissolvents.

Les zones despreses, separades o deformades es van tornar a unir, i es van reforçar estructuralment amb cola blanca i serjants de subjecció, per a adherir-les. En alguns casos fou necessària una reintegració matèrica amb massilla de reintegració sintètica. Tots els elements de fusta es van sotmetre a un procés de consolidació amb resines acríliques.

En zones on s'havia perdut la policromia i quedava a la vista la capa de preparació o la fusta nua es va dur a terme un retoc cromàtic amb aquarel·la negra i, puntualment, amb pintura acrílica, per homogeneïtzar-ne l'aspecte.

Els elements de pell (membranes i tensors dels encordats) es van netejar i nodrir amb productes especialment formulats per a pells i cuirs. Els elements metàl·lics es van netejar mecànicament i es van inhibir, i se'ls va donar, finalment, una capa de protecció.

Els timbals es van tornar a encordar, seguint el mateix model de tècnica amb què havien vingut, recol·locant els cercols antics i tots els altres elements que els acompanyaven en la seva arribada al Centre: les cordes, els tensors de cuir i una de les bordoneres.

Estat inicial dels timbals i dels cercols abans de la intervenció. Fotografies: Ramon Maroto i Víctor Illera.

Procés de desencordat i dipòsits superficials de brutícia a l'interior de les membranes.
Fotos: Joan Escudé

Procés de neteja. Fotos: Joan Escudé

Adhesió i reforç de les làmines de fusta. Fotos: Joan Escudé

Procés de reforç i correcció de la deformació. Fotos: Joan Escudé

Procés de reintegració cromàtica de les llacunes. Fotos: Enric Gràcia i Joan Escudé

Muntatge i encordat dels timbals un cop intervinguts. Fotos: Joan Escudé i Enric Gracia

Estat dels timbals després de la intervenció. Fotografies: Víctor Illera